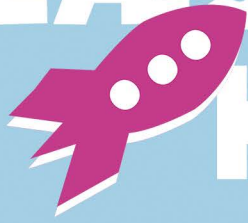

OPGAVER TIL LÆSERAKETTENS HISTORIER

UDSKOLING

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

OXFAM
Danmark

Indhold

Introduktion	2
Resumeer af LæseRaketten fra Guatemalas historier til udskolingen	2
Opgaver til historien om Roni: Sirener i rød zone	3
Roni i den varme stol	3
Ronis dag – som rollespil eller teater	3
Tryghed og sikkerhed	3
Hold Roni og Aurys tale	5
Tag til PJO sammen med Roni og Aury	5
Dans med Roni og Aury	6
Løs escape room med Roni	6
Flere opgaver til historien om Roni	6
Opgaver til historien: Morfars hunde	7
Læs og genfortæl historien	7
Tæt på teksten	7
Historiens tegninger	7
Hvorfor bliver Laurits overfaldet?	8
Hunden i historien	8
Roni og historien om Morfars hunde	8
Opgaver til historien om Cheily: En sommerfugl i Sepur Zarco	9
Skriv en avisartikel om Cheilys liv i Sepur Zarco	9
Skriv Cheilys tale – og hold den for hinanden	10
Seksualundervisning fra Guatemala	11
Forståelse af demokrati og fred	12
Kvinder og oprindelige folk – skriv en sang eller rap	13
Lav tortillas med Cheily og Olga	13
Lav dokumentarfilm om livet i Guatemala	14
Portrætskrivning - den berettende fremstillingsform	14

Introduktion

Opgaverne i denne samling er tilpasset udskolingen og relaterer sig direkte til de to udskolings-historier i LæseRaketten i Guatemala 2025. Du kan arbejde med de samlede opgaver eller udvælge netop dem, der passer til din klasse og den tid, I vil arbejde med teksterne og temaerne.

I lærervejledningen kan du læse, hvilke kompetencemål fra Fælles Mål der bliver understøttet af opgaverne til LæseRaketten's historier på de forskellige trin.

Resumeer af LæseRaketten fra Guatemalas historier til udskolingen

Sirener i rød zone: Roni er 14 år og går i 9. klasse. Han skal lige om lidt vælge, hvad han skal efter 9. klasse. Han bor i Guatemala City sammen med sin far, mor og lillebror. De bor i en af byens røde zoner. Der er meget kriminalitet, og flere bander holder til i deres område. De prøver at rekruttere medlemmer blandt eleverne på Ronis skole. Roni er med i en gruppe, der hedder PJO, *organiseret ungdomslederskab*. Her lærer elever fra 6.-9. klasse at arbejde med svære emner og udfordringer fra elevernes hverdag. Roni vil gerne ud i verden, blive en dygtig ingeniør og komme hjem og hjælpe sin familie.

Morfars hunde er årets skønlitterære historie til mellemtrinnet og skrevet af Rebecca Bach-Lauritsen. Historien handler om drengen Laurits, der bliver rodet ud i noget sammen med en person, som kaldes F. Man ved ikke præcis, hvem det er, eller hvad de laver. Men det er ikke helt efter bogen. En dag på vej hjem bliver han passet op af tre drenge, der overfalder ham. Laurits tænker tilbage på dengang han blev passet af sin morfar, hvor morfars hund beskyttede ham mod en dreng, der slog ham med en skovl. Hundens modstand kommer op i Laurits, og måske bruger han dens vrede til at sige fra med.

En sommerfugl i Sepur Zarco: Cheily er 16 år og bor i landsbyen Sepur Zarco i det østlige Guatemala sammen med sine forældre og søskende. Cheily er ved at uddanne sig til lærer. Hun og vennen Olga er med i en gruppe, der hedder MTM, *kvinder der forandrer verden*. De vil gerne ændre på det samfund, de lever i, hvor machismo-kulturen er udbredt, og hvor der er store udfordringer med vold, undertrykkelse og teenagegraviditeter. Cheily drømmer også om at blive skilsmisseadvokat, så hun kan hjælpe piger og kvinder ud af dårlige ægteskaber.

Opgaver til historien om Roni: Sirener i rød zone

Lad eleverne læse om Roni i LæseRaketten på s. 82, læs højt for dem eller lad dem lytte til historien online: <https://heleverdeniskole.dk/laeseraketten-i-guatemala-2025/>

Se filmen og billedserien om Roni på hjemmesiden: <https://heleverdeniskole.dk/roni/>

Roni i den varme stol

Roni går i 9. klasse og bor sammen med sine forældre og lillebror i Guatemalas hovedstad. De bor i en rød zone med bander og meget kriminalitet. Roni drømmer om at komme på universitet. Men hvad skal der ske i hans liv, når han er færdig med skolen?

Lad hver elev formulere 3-5 gode spørgsmål til Roni.

- Gennemfør et par runder med 2-3 forskellige elever i den varme stol. Det er vigtigt, at eleverne i den varme stol forsøger at leve sig ind i Ronis historie så godt som muligt.
- Når I er færdige med *den varme stol*, kan I samle op på elevernes spørgsmål og svar i klassen.

Ronis dag – som rollespil eller teater

Lav et rollespil om en dag i Ronis liv. Rollespillet eller teaterstykket kan være fra en dag, hvor Roni mødte tre bandemedlemmer ude foran skolen eller hvor han og Aury er med i en demonstration. De kan også vælge en scene fra historien eller selv opfinde én, der er passende for de ting, vi hører om ham. Grupperne skal tale om, hvad der får Roni til at holde modet oppe og ikke give op, selv om han bor i en rød zone. Hvad føler Roni? Og hvad taler han med Aury eller nogle af de andre venner fra klassen om?

Replikkerne øves grundigt før fremlæggelsen. Kulisser, rekvisitter og udklædning kan inddrages, hvis I har tid og lyst til det.

Tryghed og sikkerhed

Lad eleverne arbejde i par eller mindre grupper og diskutere ud fra spørgsmålene herunder. Først kan de evt. læse om det demokratiske forår i landet og Verdensmål 16:

1. <https://heleverdeniskole.dk/demokratisk-foraar-i-guatemala/>
2. <https://heleverdeniskole.dk/maal-16-fred-retfaerdighed-og-staerke-institutioner/>

Spørgsmål til gruppearbejde:

- Hvad er en rød zone i Guatemala City?
- Hvilken slags kriminalitet er udbredt i Ronis zone?

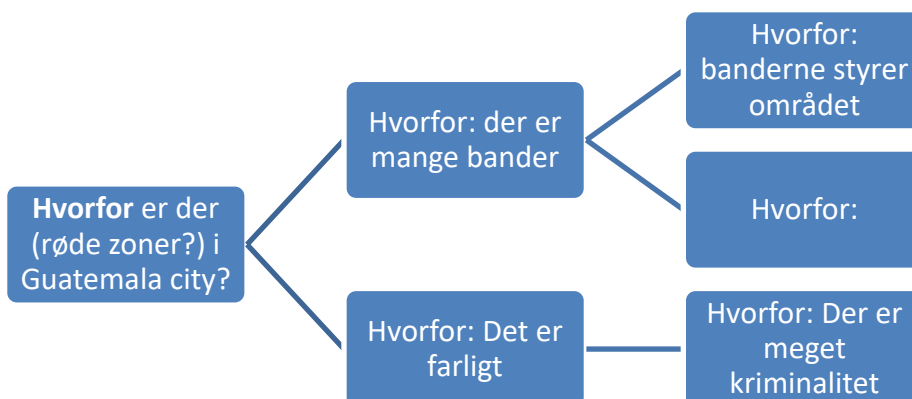
- Hvad betyder det, at politiet i Guatemala City er korrupt?
- Hvad kender eleverne til i Danmark mht. bander og rockerkrig?
- Hvordan ville det være, hvis politiet i Danmark var korrupt?
- Hvorfor er det svært at bekæmpe korrupsion?
- Hvad vil det sige at være tryk? Hvad betyder tryghed i hverdagen for dem selv?
- Hvordan tror de, det føles, når man kun er tryk derhjemme (og ikke ude)?
- Ronis forældre sætter grænser. Roni må fx ikke være i sektor B i deres zone. Hvilke regler har I derhjemme? Hvad synes I om de regler?
- Ronis far håber, at hans børn bliver gode mennesker, der står ved det, de siger. Hvad tror I, han mener med det?

Lad nu grupperne skrive en artikel om sikkerhed i Guatemala. Print gerne bilag 2, I kan bruge vores medieværksted: <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/medievaerkstedet/> eller I kan arbejde med denne avisskabelon i Book Creator i Skoletube: <https://www.skoletube.dk/media/9617453/t1ktnppfj7m17i9quc3895hoqe2q6umwd8ztjfq8>)

Why-why-why-kæde om kriminalitet

Lad eleverne undersøge udfordringer med kriminalitet ved at udfylde en why-why-why-kæde (se starten af et udfyldt eksempel nedenfor). Formålet er at kunne se forskellige niveauer af kompleksitet. De skal i grupper diskutere "kriminalitet." Du kan vælge første spørgsmål fx "Hvorfor er der røde zoner i Guatemala City?" eller du kan lade dem vælge selv og kun give dem et tema. Hvis du lader dem vælge selv, skal de begynde med at identificere et problem og skrive det ned i form af et spørgsmål. Så skal de reflektere over, hvad der forårsager problemet. Skriv så disse årsager på 'første niveau' i kæden. Spørg dem derefter, hvad der forårsager disse årsager og så videre.

Eksempel på udfyldt why-why-why-kæde (der er ofte flere led og der kan være færre eller flere felter ud fra hvert felt):

Hold Roni og Aurys tale

Roni og Aury er med i en gruppe, der hedder PJO. Her lærer de, hvordan de kan ændre på deres by, samfund og land ift. temaer såsom: korrupsion, fattigdom, vold og trusler, stoffer, bander og racisme. De er også snart færdige med 9. klasse. Ved skoleafslutningen skal de to holde en tale sammen om deres egen og Guatemalas fremtid. Den tale skal dine elever nu skrive. Som forberedelse kan du lade eleverne læse følgende artikler på hjemmesiden om Guatemalas historie, det demokratiske forår i landet, om PJO og om Verdensmålene om fattigdom, ulighed og fred:

3. <https://heleverdeniskole.dk/guatemalas-historie/>
4. <https://heleverdeniskole.dk/demokratisk-foraar-i-guatemala/>
5. <https://heleverdeniskole.dk/pjo-mtm-og-traeboernehaven/>
6. <https://heleverdeniskole.dk/maal-16-fred-retfaerdighed-og-staerke-institutioner/>
7. <https://heleverdeniskole.dk/maal-1-afskaf-fattigdom/>
8. <https://heleverdeniskole.dk/maal-10-mindre-ulighed/>

Fælles dialog i klassen om følgende spørgsmål:

- Hvilke emner lærer Roni og Aury unge om i PJO?
- Hvorfor tror I, de er med gruppen?
- Hvorfor tror I, at det var vigtigt for Aury at være med i demonstrationerne i Guatemala i oktober?
- Hvordan har hun dermed været en del af Guatemalas demokratiske forår?
- Hvordan kan man gøre en forskel ved at være aktiv i en gruppe som PJO?

Lad dine elever arbejde sammen i par eller grupper og skrive Roni og Aurys tale. Den skal som minimum indeholde ét tema fra PJO og ét verdensmål (fx mål 1, 10 eller 16).

Print elevarket i bilag 1 til hver gruppe. Sæt et realistisk krav til talens længde og hvor lang tid eleverne har til opgaven. Sørg for at alle elever øver sig i at holde talen.

Lad eleverne holde talerne for hinanden. Det kan være en fordel at fremføre talerne i et andet lokale end i klasselokalet, fx kantinen, en trappe, udenfor eller i gymnastiksalen.

Tag til PJO sammen med Roni og Aury

Ønsker om forandring spirer frem blandt mange af Guatemalas børn og unge. Roni prøver at stoppe volden og kriminaliteten i en af hovedstadens røde zoner ved at være med i gruppen, PJO, der betyder *organiseret ungdomslederskab*. Gruppen mødes hver anden uge. Her laver de øvelser med deres trænere. De lærer at tale foran hinanden, sige hvad de tænker og rejse problemer, som de selv møder i deres hverdag. De er også med til at finde på og skabe løsninger på deres udfordringer.

I PDF'en på denne side kan du finde vejledning til tre af deres øvelser, som I kan prøve at lave i klassen: <https://heleverdeniskole.dk/pjo-mtm-og-traeboernehaven/>. Der er en

vejledning til legen "tsunami og bølger" (en slags frugtsalat + refleksionssnak), en øvelse der hedder "spindelvævet" (kast med garnrulle, præsenter jer selv + samtale om, hvad spindelvævet symboliserer) samt en afspændingsøvelse.

Dans med Roni og Aury

Roni og Aurys PJO-møder slutter med, at alle elever laver en koreografi. De danser til en sang, der hedder "Mensajes del agua," som betyder "budskaber fra vandet." Sangeren synger, at *mange dråber bliver til bølger og hav. At vi er forskellige dråber, men vi er alligevel de samme. At vi er en flod af mennesker, der padler til den samme rytme og efter det samme kompas.* De to lærere, Karen og Marco, danser for, og alle eleverne laver de samme bevægelser.

Se videoen på hjemmesiden og lad eleverne følge Marcos koreografi. I kan også høre hele sangen, som de danser til: <https://heleverdeniskole.dk/dans-med-roni-og-aury/>

Løs escape room med Roni

Lad dine elever prøve vores escape-room, hvor de skal løse opgaver sammen med Roni. Eleverne skal gå på opdagelse i 360-graders-fotos og finde skjulte punkter med ledetråde, så de kan svare på forskellige opgaver og komme videre til næste niveau. Vejledning og oversigt over opgaverne findes her: <https://heleverdeniskole.dk/loes-escape-rooms/>

Det er en god idé, at eleverne har papir og blyant klar til at notere opgaveløsningerne på undervejs.

Flere opgaver til historien om Roni

På side 8 i denne opgavesamling finder du en relaterende opgave mellem den skønlitterære tekst og historien om Roni. Sidst i samlingen er der fællesopgaver om Roni og Cheily, der handler om den berettende fortælling og om at lave dokumentarfilm.

Opgaver til historien: Morfars hunde

Læs og genfortæl historien

Lad eleverne læse *Morfars hunde* i LæseRaketten på s. 92 – hver for sig, i makkerpar eller højt i klassen. I kan også lytte til historien her: <https://heleverdeniskole.dk/laeseraketten-i-guatemala-2025/>

- Eleverne laver en liste med 10 stikord, som skal bruges til at genfortælle historien.
- Når I har genfortalt historien, laver I en fælles liste på tavlen med historiens temaer.
- Hvilken genre er historien? En realistisk fortælling, fantasy, fantastisk fortælling ... Find eksempler i teksten.

Tæt på teksten

Fælles i klassen eller lad eleverne arbejde med følgende i par:

- Beskriv hovedpersonerne Laurits og F. Find eksempler i teksten.
- Fra hvis synsvinkel ser vi historien? Giv eksempler fra teksten.
- Tid og sted:
 - Hvornår foregår historien?
 - Har eleverne et bud på, hvor det kunne være?
 - Hvad ved vi?
 - Over hvor lang tid strækker historien sig?
- Opbygningen af historien:
 - En stor del af historien er tanker/tilbageblik fx til mødet med F, og dengang Laurits var lille og var hos morfar. Markér alle tanker og tilbageblik i teksten. Giv eksempler.
 - Hvor meget fylder det faktiske forløb? Skriv det ned.
- Forsøg jer med en beskrivelse af historiens sprog. Lange/korte sætninger, gengivelse af lyde, mange eller få punktummer...
- På side 94 står der om skoene: "Jeg tog dem på og følte mig med det samme som en anden."
 - Hvordan forstår I den sætning? Og hvilken betydning har den for historien?
- På side 103 står der om hunden: "Hunden står, hvor jeg stod."
 - Hvordan forstår I den sætning? Hvem er hvem?

Historiens tegninger

- Hvad synes I om tegningerne?
- Passer de til historien?
- På hvilken måde bidrager tegningerne til fortolkningen af historien?

Hvorfor bliver Laurits overfaldet?

Der er ikke direkte beskrevet en grund til overfaldet. Så hvad er elevernes teori? Del eleverne op i mindre grupper, og lad dem præsentere deres teori på en af følgende måder:

- En avisartikel i lokalavisen (se bilag 2, I kan bruge vores medieværksted: <https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/medievaerkstedet/> eller I kan arbejde med denne avisskabelon i Book Creator i Skoletube: <https://www.skoletube.dk/media/9617453/t1ktnppfj7m17i9quc3895hoqe2q6umwd8ztjfq8>).
- En ekstra tegning til historien.
- Et kort filmindslag optaget på mobiltelefon – (fx <https://heleverdeniskole.dk/lav-nyheder-paa-mobilen/>)

Hunden i historien

- Historien hedder "Morfars hunde" – hvorfor det?
- Beskriv hundens rolle i historien – både i erindringerne og under overfaldet.
- Er drengen og hunden den samme? Eller bliver drengen inspireret af hunden?
- Kunne hunden også forstås som en overlevelsesstrategi eller en beskyttelse? (Sammenlign evt. med en besværgelse som en patronus i Harry Potter universet: beskrevet som en persons inderste positive følelse, som glæde eller håb eller ønsket om overlevelse). Hvis I synes, det er et interessant perspektiv, kan I evt. se disse to klip fra filmen: Harry Potter og fangerne fra Azkaban.
<https://youtu.be/ReziC4jdbTU?si=-fYBR1AjSm5owat3>
<https://youtu.be/n1TqCGEBdLw?si=EbxSZe4kuUBNKtzD>

Roni og historien om Morfars hunde

Hvis eleverne ikke allerede har læst portrættet af Roni i LæseRaketten, så lad eleverne læse det nu eller læs det højt i klassen.

- Guatemala City er delt op i zoner. Roni bor i en af de røde zoner, hvor der er meget kriminalitet. Laurits bor ikke i en rød zone – men han bliver overfaldet. Drøft forskelle og ligheder i Ronis og Laurits' situation.
- Undersøg hvilke byer i verden, der er de farligste at bo i.
- I Danmark hører vi nogle gange om visitationszoner i de store byer. Kender eleverne til det? Eventuelt kan I undersøge det tema.
- Hvorfor tror eleverne, at Laurits går med F i første omgang?
- Hvorfor er det vigtigt at føle sig som en del af et fællesskab?
- Tal i klassen om sikkerhed, tryghed og forebyggelse. Hvad gør vi i Danmark? Hvad gør Roni og hans venner i Guatemala City?

Opgaver til historien om Cheily: En sommerfugl i Sepur Zarco

Lad eleverne læse om Cheily i LæseRaketten på s. 104, læs højt for dem eller lad dem

lytte til historien online: <https://heleverdeniskole.dk/laeseraketten-i-guatemala-2025/>

Se filmen og billedserien om Cheily på hjemmesiden: <https://heleverdeniskole.dk/cheily/>

Skriv en avisartikel om Cheilys liv i Sepur Zarco

Cheily og hendes familie bor i Sepur Zarco i det østlige Guatemala. Det er et særligt område med en voldsom historie fra borgerkrigen i Guatemala.

Eleverne skal forestille sig, at de har mødt Cheily i Sepur Zarco, og bagefter skal de skrive en artikel om mødet. Som forberedelse har eleverne læst portrættet i LæseRaketten og set filmen på hjemmesiden. Lad også eleverne læse følgende artiklerne på hjemmesiden om Guatemalas historie, om borgerkrigens spor og machismo:

1. <https://heleverdeniskole.dk/guatemalas-historie/>
2. <https://heleverdeniskole.dk/en-borgerkrig-saetter-spor/>
3. <https://heleverdeniskole.dk/piger-kvinder-og-machismo/>

Du kan også lade eleverne læse denne artikel på oxfam.dk - print den evt. ud, så de kan skrive noter i den undervejs: <https://oxfam.dk/artikler/endelig-fik-rosalina-retfaerdighed>

OBS: Denne artikel kan være en voldsom, så vi opfordrer til, at du læser den igennem, inden den præsenteres for eleverne. Du skal som lærer have lyst og mod på, at der kan komme spørgsmål til noget af indholdet.
Inden eleverne læser artiklen, kan de arbejde med nogle af ordene fra teksten. I bilag 3 findes en ordliste, hvor nogle af ordene samt betydning er sat op i spalter. I den højre spalte kan eleverne skrive betydningen af ordene med deres egne ord.

Herefter skal eleverne lave en artikel om Cheily og hendes families oplevelser. De skal sørge for at lave en faktaboks eller på anden måde svare på, hvordan netop Sepur Zarco er helt særlig. Og hvad der er blevet gjort for at hjælpe folk videre med deres liv.

Print gerne bilag 2: "Hvordan opbygges en artikel" til eleverne og/eller lad dem finde information om at skrive til medier her:

<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/medievaerkstedet/>

I kan også arbejde med denne avisskabelon og samle klassens artikler til en hel avis i Book Creator i Skoletube:

<https://www.skoletube.dk/media/9617453/t1ktnppfj7m17i9quc3895hoqe2q6umwd8ztjfq8>

Skriv Cheilys tale – og hold den for hinanden

Cheily er med i en konkurrence om at blive dronning af skolen. Som en del af den konkurrence skal hun holde en tale. Hun overvejer, om den skal handle om miljøproblemer i området eller måske om udfordringerne mellem mænd og kvinder, drenge og piger. Cheily er også med i gruppen MTM – *Mujeres Transformando el Mundo* (kvinder, der forandrer verden). I MTM bliver der undervist og talt om rettigheder og især ligestilling mellem kønnene (Verdensmål 5). Der bliver sat fokus på, at kvinder kan det samme som mænd, og at den vold, som lige nu er mange steder i hendes landsby og i Guatemala, kan stoppes. Lad eleverne læse om både Guatemalas natur, MTM samt piger og kvinder her:

- <https://heleverdeniskole.dk/naturressourcer/>
- <https://heleverdeniskole.dk/pjo-mtm-og-traeboernehaven/>
- <https://heleverdeniskole.dk/piger-kvinder-og-machismo/>

Fælles dialog i klassen om følgende spørgsmål:

- Hvilke emner lærer de unge om i MTM?
- Hvorfor tror I, Olga og Cheily er med i gruppen?
- Hvordan kan man gøre en forskel ved at være aktiv i sådanne grupper?

Lad dine elever arbejde sammen to og to eller i grupper. Hver gruppe skal vælge et af de to temaer (miljø eller ligestilling) for Cheily. Nu skal de skrive hendes tale.

Print elevarket i bilag 1 til hver gruppe. Sæt et realistisk krav til talens længde og hvor lang tid eleverne har til at forberede sig. Sørg for at alle eleverne øver sig i at holde talen.

Lad eleverne fremføre talerne for hinanden. Det kan være en fordel at holde talerne i et andet lokale end i klasselokalet, fx kantinen, en trappe, udenfor eller i gymnastiksalen.

Lav talen som en video i WeVideo på Skoletube

I kan også vælge at i stedet for at fremføre talen live, så kan eleverne optage den som en video i værktøjet WeVideo på skoletube. De kan filme sig selv eller lave en præsentation med billeder, video og lyd, der understøtter budskabet i talen. WeVideo gør det let at klippe og redigere, så eleverne kan tilføje baggrundsmusik, tekst og effekter for at styrke deres formidling. Her kan de fx anvende billeder og videoer fra Guatemala og historien om Cheily i ressourcekanalen på Skoletube. Når videoen er færdig, kan den deles med klassen eller vises i en fælles præsentation.

I kan se vejledninger til Wevideo på Skoletubeguide:

<https://skoletubeguide.dk/project/wevideo/>

En paneldiskussion om piger og uddannelse

Cheily drømmer om at tage en uddannelse og blive advokat, hvor man skal være god til at argumentere for sin sag. Lad eleverne forberede sig til en paneldiskussion. Som forberedelse har eleverne læst portrættet i LæseRaketten, set filmen på hjemmesiden og læst disse artikler:

<https://heleverdeniskole.dk/guatemalas-skolesystem/>

<https://heleverdeniskole.dk/uddannelse-er-noeglen/>

<https://heleverdeniskole.dk/piger-kvinder-og-machismo/>

<https://heleverdeniskole.dk/maal-4-kvalitetsuddannelse/>

<https://heleverdeniskole.dk/maal-5-ligestilling-mellem-koennene/>

<https://heleverdeniskole.dk/maal-16-fred-retfaerdighed-og-staerke-institutioner/>

Eleverne kan f.eks. svare på disse spørgsmål hver for sig eller i mindre grupper:

- Hvorfor er det vigtigt at gå i skole? For både piger og dreng?
- Hvad tænker I om, at nogle børn i verden ikke kommer i skole?
- Hvorfor stopper mange børn i Guatemala for tidligt med at gå i skole?
- Hvordan tror I, deres hverdag ser ud – hvad laver de?
- Hvordan ville jeres hverdag se ud, hvis I ikke gik i skole?
- Hvad betyder det, at uddannelse er en rettighed?
- Hvad mener I, der skal gøres for at beholde alle børn og især pigerne i skolen?
- Kan uddannelse være med til at skabe et fredeligt samfund – i Guatemala og i verden? Hvorfor/hvorfor ikke?

Organisér paneldiskussionen, så 4-5 elever er panelet. Hver paneldeltager har ét minut til et kort oplæg. Resten af klassen er publikum og kan efterfølgende stille spørgsmål (læreren er ordstyrer). Som afslutning kan I finde ud af, hvilke synspunkter, der har størst opbakning i klassen.

Seksualundervisning fra Guatemala

I Guatemala er seksualundervisning ikke obligatorisk i skolen. I Cheilys grundskole har hun ikke haft seksualundervisning, men det har de i hendes gruppe, MTM. Flere steder i landet har organisationer udarbejdet et godt materiale, som kan bruges i undervisningen – både i grundskolen og i fritidsgrupper som MTM.

Faget og bøgerne hedder dog sjældent *seksualundervisning*. Ét materiale hedder fx: *"Cumpliendo mis metas y sueños."* Det betyder: *"Jeg opfylder mine mål og drømme."* Det kan være nødvendigt for at alle kan acceptere det, som en del af skolens indhold.

Undervisningen handler om at lære sin krop at kende og forstå og respektere den. Tankerne bag er, at man med et godt selvbillede bedre kan forfølge og udleve sine

drømme og mål. Materialet findes både til indskoling, mellemtrin og udskoling. For hvert trin er materialet inddelt i temaer, der både handler om at kende og respektere sin krop, at forstå kvindelig cyklus og reproduktive rettigheder og sundhed. Eleverne skal lære, hvad det vil sige at være i et forhold uden vold og med frihed, hvordan man passer på sig selv online og i sociale netværk, og om seksualitet, rettigheder og forskellige kønsidentiteter og -udtryk. Og så skal de lære, hvordan de kan passe på sig selv, udskyde graviditet, og hvornår man er klar til at indgå i seksuelle relationer. Det styrker de unge i at kunne tage vare på sig selv og handle, hvis de oplever uretfærdigheder.

Alle temaerne er kontekstbestemte for Guatemala. Her har de udfordringer med machismo-kultur, ligestilling mellem kønnene og for tidlige graviditeter.

Vi har udvalgt en opgave fra en materialesamling fra Guatemala. Oxfam har været med til at udarbejde det, og vi har oversat opgaven fra spansk til dansk. Den kan I prøve her.

Fremgangsmåde:

Del klassen ind i grupper med cirka fire elever i hver. Lad først eleverne læse om machismo-kulturen: <https://heleverdeniskole.dk/piger-kvinder-og-machismo/>

1) Isbjerget for kønsbaseret vold

Print bilag 4 og bilag 5 med opgavebeskrivelse og figuren "Isbjerget for kønsbaseret vold" til hver gruppe og lad grupperne arbejde med opgaven – gennemgå evt. *Isbjerget* sammen i klassen først, for at sikre at alle er med på begreberne og hvordan de bruger figuren. Saml op i klassen ved at lade grupperne fremlægge deres pointer.

2) Situationsskemaet

Print bilag 6 til hver gruppe. Skemaet indeholder forskellige udsagn og situationer. Grupperne skal identificere forskellige former for vold for hver situation og udfylde skemaet. Saml op fælles i klassen ved at gennemgå situation for situation, hvor hver gruppe fortæller, hvad de har talt om.

Forståelse af demokrati og fred

Cheilys familie og landsby er præget af spor fra Guatemalas borgerkrig. Cheily drømmer om at se udvikling i sin landsby og om et samfund, hvor der er fred og demokrati. Lad eleverne skrive ned, hvad de forbinder med begreberne "fred" og "demokrati". De kan med fordel læse om Verdensmål 16 først: <https://heleverdeniskole.dk/maal-16-fred-retfaerdighed-og-staerke-institutioner/>

Diskutér efterfølgende begreberne i klassen. I kan tage udgangspunkt i følgende:

- Hvad er demokrati? Hvad betyder fred? Hvad er korruption?

- Hvad karakteriserer et udemokratisk samfund?
- Hvad karakteriserer et demokratisk samfund?
- Hvad betyder ligestilling mellem kønnene for et demokrati?
- Påvirker fred og demokrati hinanden? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hvad er en demokratisk skole?
- Hvad betyder det, at elever har mulighed for indflydelse i undervisningen?
- Hvis andre bliver behandlet uretfærdigt, hvilke muligheder har eleverne så for at gøre noget ved det?
- Hvorfor er det vigtigt at bruge sin demokratiske ret?

Kvinder og oprindelige folk – skriv en sang eller rap

I Guatemala bruges musikken af flere musikere til at give udtryk for, hvad de mener om landet og politik. Lad dine elever læse følgende artikler:

<https://heleverdeniskole.dk/folk-og-sprog-i-guatemala/>

<https://heleverdeniskole.dk/xinka-folket/>

<https://heleverdeniskole.dk/piger-kvinder-og-machismo/>

Læs om og hør sangen af Sara Curruchich, en af Guatemala populære musikere på hjemmesiden: <https://heleverdeniskole.dk/musik-i-guatemala/>

Lad eleverne diskutere, hvad sangen handler om. Eleverne skal nu selv skrive en sang eller en rap om noget, de gerne vil have lavet om i verden.

Lav tortillas med Cheily og Olga

I LæseRaketten kan du læse, at Cheily og Olga laver tortillas til hele Cheilys familie til frokost. Find vores opskrift på tortillas og flere lækre retter fra Guatemala her:

<https://heleverdeniskole.dk/mad-og-opskrifter/>

Måske kan I servere nogle af retterne for jeres forældre eller en anden klasse på skolen.

Fællesopgaver til Cheily og Roni

Lav dokumentarfilm om livet i Guatemala

Lad eleverne arbejde i grupper og lave en kort dokumentarfilm om livet i Guatemala. En dokumentarfilm fortæller en historie om noget, der sker i virkeligheden. Det kan handle om mennesker, steder eller begivenheder.

I en dokumentarfilm bruger man ofte interviews, billeder, video og musik til at vise, hvordan verden ser ud og føles for dem, filmen handler om.

Deres dokumentarfilm skal tage udgangspunkt i portræterne fra LæseRaketten og viden, de kan hente fra hjemmesiden: <https://heleverdeniskole.dk/guatemala-2025/>

I dokumentarfilmen kan de bruge billeder og video fra ressourcekanalerne på Skoletube og fra programmet WeVideo, som I finder på Skoletube. Filmene skal vare 2-4 minutter.

Print bilag 7 og 8 til hver gruppe med produktionsplan og arbejdsbeskrivelse i 5 trin. Lad eleverne arbejde i grupper og vise deres dokumentarfilm for hinanden afslutningsvis.

Portrætskrivning - den berettende fremstillingsform

Fortællingerne om Roni og Cheily er portrætter af virkelige børn med virkelige liv i Guatemala. Det er portrætter skrevet i en berettende form, der giver læseren mulighed for at komme tæt på en virkelighed langt fra deres eget hjem. Med udgangspunkt i disse portrætter, skal eleverne nu interviewe hinanden og skrive hinandens portræthistorier i et berettende sprog, der er inspireret af fortællingerne om Roni og Cheily.

Arbejdet er inddelt i tre faser: 1) Analytisk arbejde med portræterne af Roni og Cheily, 2) Interview af en klassekammerat, 3) Portrætskrivning.

1) Analytisk arbejde med portræthistorierne af Roni og Cheily

Eleverne skal arbejde med teksterne med fokus på en række sproglige virkemidler. Derfor kan du starte med i plenum at aktivere elevernes forforståelse af følgende begreber:

- Den berettende fremstillingsform
- Portræt
- Komposition
- Miljø- og Sansesbeskrivelser
- Beskrivende sprog

Læsning med læseformål

Eleverne læser enten alene eller sammen med en makker. De skal læse én af de to portræthistorier med fokus på ét af følgende tre områder:

1. Miljø- og sansebeskrivelser: understreg eksempler hvor teksten beskriver, hvad man kan se, høre, mærke, lugte, smage osv.
2. Beskrivende sprog: understreg eksempler på tillægsord, navneord og verber, der skaber billeder.
3. Komposition: Inddel teksten i afsnit ved at sætte streger i teksten, hver gang der kommer et nyt tema.

Sparring i ekspertgrupper

Eleverne mødes i nye grupper med andre med samme læsefokus. De deler deres fund og snakker om disses betydning for teksten.

- I gruppen skal de finde 2-4 pointer. Hvad gør det respektive virkemiddel ved portrættet og ved læseoplevelsen?
- De skal også finde et eksempel i teksten, der kan understøtte deres pointe. Gruppen, der snakker om komposition, kan fx tale om rækkefølgen af de forskellige afsnit.
- Pointer og citater skrives ned og tages med til plenum.

Opsamling i plenum

I kan samle op på elevernes arbejde med teksterne og begreberne. I skal lave en fælles oversigt over virkemidlerne med eksempler.

2) Interview af klassekammerat

Eleverne skal interviewe hinanden to og to. Interviewet skal danne grundlag for de portrætter, de skal skrive. Print bilag 9 med en interviewguide til hver gruppe. Den indeholder både en guide til før-interview og under-interview.

I kan evt. aftale et afgrænset tidsrum per interview. Det kan også være en god idé at aftale, at man selvfølgelig altid må sige, hvis der er noget, man ikke vil svare på.

3) Portrætskrivning

Eleverne skal nu til at skrive portræthistorier om hinanden. Print bilag 10 med vores skriveguide, som de kan følge eller bruge til inspiration. Hvert portræt skal fylde cirka en side.

Portrætteerne kan hænges op i klassen eller samles til en klassebog i stil med LæseRaketten.